

KS. JAN DUDA
Słowacja

ZESPÓŁ PROBOSZCZÓW KONSULTORÓW (Wykład kan. 1752 i kan. 1750 KPK)

W przypadku Zespołu proboszczów konsultorów chodzi o mało znaną instytucję, o której mówi KPK, konkretnie księga siódma „De processibus”. Racja istnienia tego zespołu jest wyraźnie pastoralna. Będzie pożyteczne podać obraz tej instytucji tak, jak go ukazuje obowiązujący KPK 1983.

I. DEFINICJA ZESPOŁU PROBOSZCZÓW KONSULTORÓW

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku mówi o Zespole proboszczów konsultorów w kan. 1742 i kan. 1750. Chodzi tu o zespół proboszczów bądź o wykaz proboszczów¹, który przygotowuje Rada ka-

¹ Kodeks mówi o zespole (*coetus*) proboszczów. Powstaje pytanie, czy Radę kapłańską można zaliczyć do tego zespołu nie tylko proboszczów, ale i administratorów parafii? Według mnie, do Zespołu proboszczów konsultorów nie można zaliczyć administratorów parafii, a to z tego powodu, że kan. 1740-1747 KPK mówią o procedurze, która musi być przestrzegana przy odwoływaniu proboszczów (podkreślam: przy odwoływaniu proboszczów a nie przy odwoływaniu administratorów parafii, czyli przy odwoływaniu administratorów parafii z ich urzędu nie jest potrzebne przestrzeganie procedury ustanowionej w kanonach 1740-1747), a kan. 1742 KPK, gdzie mówi się o Zespole proboszczów konsultorów, należy do ramy kanonów 1740-1747 (*De modo procedendi in amotione parochorum*). Byłoby to nielogiczne, aby przy odwoływaniu proboszczów radzili ci, którzy sami nie są proboszczami, i sprzeciwiałoby się to duchowi wspomnianych kanonów. Tak samo trzeba rozumieć kan. 1750 KPK, który mówi o Zespole proboszczów konsultorów, a należy do ramy kanonów 1748-1752 KPK, które traktują o procedurze, która musi być przestrzegana przy przenoszeniu proboszcza. Powstaje następne pytanie: czy mogą być do Zespołu proboszczów, o którym mówią kan. 1742 i kan. 1750, zaliczani także inni kapłani w diecezji, którzy nie są proboszczami, a działają w innych

kańska na prośbę biskupa diecezjalnego² (por. kan. 1742)³. Rada kapłańska wybiera proboszczów konsultorów spośród członków Rady kapłańskiej, ale może wybrać do tego zadania także innych proboszczów⁴. Nigdzie w KPK nie jest wspomniane o liczbie proboszczów konsultorów, dlatego ta sprawa zostaje do ustalenia w ramach zadań Rady kapłańskiej⁵. Celem Zespołu proboszczów konsultorów jest udzielanie rady biskupowi diecezjalnemu w poszczególnych przypadkach,

funkcjach w ramach diecezji? Odpowiedź brzmi tak samo jak w pierwszym przypadku: nie, dlatego że kanony 1742 i 1750 mówią wyraźnie, że chodzi o zespół proboszczów. Trzecie pytanie: czy mogą do tego zespołu proboszczów należeć dziekani? Odpowiedź: nie mogą do niego należeć dziekani z tytułu swej dziekańskiej funkcji, ale mogą do niego należeć tylko z tego tytułu, że są proboszczami. Dlatego, jeżeli się decyduje, że do tego zespołu będą należeć dziekani, jest potrzebne, by tę zasadę sformułować w taki sposób, że należą do niego proboszczowie, którzy są równocześnie nosicielami urzędu dziekańskiego.

² „Na propozycję diecezjalnego biskupa” – tę formułę kan. 1742 KPK pojmuje w następujący sposób: biskup diecezjalny decyduje o tym, czy będzie albo nie będzie istnieć w diecezji Zespół proboszczów konsultorów, ale nie można wyżej wspomnianej formuły rozumieć tak, że biskup diecezjalny proponuje nazwiska proboszczów, którzy mają przynależeć do Zespołu proboszczów konsultorów. Imiona proboszczów konsultorów wyznacza Rada kapłańska, a więc nie biskup diecezjalny. W taki sposób to wyjaśnia Z. Grocholewski (*Trasferimento e romozione del parrocho*, [w:] AA.VV., *La parrocchia*, Città del Vaticano 1997, s. 224), gdzie w przypisie nr 82 przytacza „Quindi in fine e' stata accettata la proposta, prima respinta dal gruppo di studio della Pontificia Commissione, che non il Vescovo ma consiglio presbiterale scelga quel gruppo” („Na koniec została przyjęta propozycja, wcześniej odrzucona przez studyjną grupę Papieskiej Komisji dla rewizji KPK, że nie biskup, ale Rada kapłańska wybiera ten zespół [należy rozumieć: Zespół proboszczów konsultorów]”).

³ „Ta instytucja jest nowością obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego. Gdybyśmy chcieli tę instytucję definiować według wiadomości przytoczonych we wspomnianym kanonie 1742, definicja mogłaby być sformułowana następująco: – jest to zespół proboszczów, który wybrała Rada kapłańska na sposób wykazu, a który jest przygotowany, aby pomóc swoją radą biskupowi diecezjalnemu w sprawie odwołania proboszcza” – J. D u d a, *Boží l'ud*, Spišská Kapitula 1995, s. 244-245.

⁴ Na przykład Z. Grocholewski (*Trasferimento*, s. 224) pisze: „Il consiglio presbiterale può eleggere anche i parroci che non appartengono al consiglio stesso (infanti, il canone non dice che devono essere eletti tra membri del consiglio)”. („Rada kapłańska może wybrać także takich proboszczów, którzy nie są członkami Rady kapłańskiej [istotnie, kanon nie mówi, że muszą być wybrani spośród członków Rady kapłańskiej]”).

⁵ Co dotyczy liczby członków Zespołu proboszczów konsultorów, niektórzy są zdania, że gdyby Zespół proboszczów konsultorów był niezbyt liczny, tym samym stałby się mało funkcyjny. Takie poglądy są bezpodstawne, dlatego, że zespół proboszczów konsultorów nigdy nie radzi biskupowi diecezjalnemu wspólnie, a więc cały, ani się nigdy nie spotyka). Kan. 1742 i kan. 1750 oczywiście stanowią, że biskup diecezjalny w poszczególnych przypadkach przeniesienia albo odwołania proboszcza, wybiera z wykazu proboszczów konsultorów dwóch i tylko ich się radzi.

przy przenoszeniu i odwoływaniu proboszczów i to w taki sposób, że biskup diecezjalny do poszczególnego przypadku wybiera sobie dwóch proboszczów konsultorów z wykazu zespołu i konsultuje z nimi sprawę. Zespołu proboszczów konsultorów nie można mylić z Kolegium konsultorów (*collegio consultorum*), o którym mówi kan. 502 KPK⁶.

II. NAZWA

Nazwa „Zespół proboszczów konsultorów” wydaje się odpowiednia, chociaż KPK w kan. 1742 i w kan. 1750 mówi tylko o „zespołe proboszczów” („*Episcopus rem discutiat cum duobus parochis e coetu ad hoc stabiliter constituto a consilio presbyterali...*” – kan. 1742 KPK)⁷. Uważam, że ten zespół powinien nosić dokładną nazwę „Zespół proboszczów konsultorów”, ponieważ rzeczywiście chodzi tu o zespół proboszczów, którzy są przygotowani do tego, by z nimi (zawsze z dwoma z nich, których sobie wybierze) biskup diecezjalny mógł konsultować sprawę przeniesienia lub odwołania proboszcza.

III. JAK POWINNO PRZEBIEGAĆ USTANOWIENIE TEGO ZESPOŁU?

Według przepisów Kodeksu ustanowienie Zespołu proboszczów konsultorów nie jest konieczne. Jest to wyraźnie deklarowane w kan. 1742 § 1 KPK, gdzie zapisane jest, że Zespół proboszczów konsultorów ustanawia Rada kapłańska „*Episcopo proponente*” (z propozycji biskupa). To znaczy, iż biskup diecezjalny może swobodnie decydować, czy

⁶ Na temat Kolegium konsultorów zob.: D u d a, *Boží l'ud*, s. 239-242. Są tam zebrane te zadania z KPK, które Kolegium konsultorów ma do realizacji w przypadku „*sede plena*”, jak i przy „*sede vacante*”.

⁷ W mojej książce *Lud Boży Zespół proboszczów konsultorów „Proboszczi konsulteryzy”* – por. s. 244. Dla ilustracji przytaczam nazwy tego zespołu proboszczów według niektórych autorów: „*parroci assistenti*” – L. C h i a p e t t a, *Codice di diritto canonico; commento giuridico-pastorale*, vol. II., Napoli 1988, s. 795; „*sbor faráru*” – por. E. G ó r e c k i, *Církev se uskutečňuje ve farnosti*, Olomouc 1996, s. 40. Niektórzy autorzy nie dają temu Zespołowi proboszczów konsultorów jakiejś nazwy, np. V. de P a o l i s, *Trasferimento del parrocho*, [w:] *Nuovo dizionario del diritto canonico*, Cinisello Balsamo 1993, s. 1065.

poprosi albo nie poprosi Radę kapłańską o ustanowienie Zespołu proboszczów konsultorów⁸.

IV. USTANOWIENIE NA PEWIEN OKRES?

W KPK nigdzie się nie mówi, że Rada kapłańska powinna ustanowić Zespół proboszczów konsultorów na pewien ograniczony i to ściśle określony czas (np. na trzy lata), albo że Zespół ustanawia się na nieograniczony czas. Lecz gdy porównujemy go z innymi radami, które pomagają biskupowi diecezjalnemu, wydaje się dogodne, by Zespół proboszczów konsultorów był ustanawiany na ściśle określony i ograniczony czas, na przykład na 5 lat⁹.

V. JAK POWINIEN SIĘ KONSULTOWAĆ BISKUP DIECEZJALNY?

Wreszcie potrzebne jest danie odpowiedzi na to pytanie: Jak Zespół proboszczów konsultorów był już ustanowiony według prawa i czy biskup diecezjalny powinien konsultować z dwoma proboszczami z tegoż zespołu poszczególne przypadki przeniesienia lub odwołania proboszcza? Odpowiedź na to pytanie brzmi, iż biskup diecezjalny

⁸ W związku z tym powstaje następne pytanie: czy biskup diecezjalny może znieść Zespół proboszczów konsultorów? Jednoznacznie można stwierdzić, że tak! Z kanonu 1742 KPK wynika, że biskup diecezjalny nie robi imiennej listy proboszczów konsultorów, ponieważ czyni to Rada kapłańska. Jednak egzystencja Zespołu proboszczów konsultorów zależy od woli biskupa diecezjalnego. (Rada kapłańska ustanawia proboszczów konsultorów na propozycję biskupa diecezjalnego). Jednak nie może znieść członkostwa proboszcza, który był prawnie ustanowiony przez Radę kapłańską (jednak może eliminować czynności konkretnego proboszcza w zespole nie wybierając go do składu dwóch proboszczów, których się będzie radził w sprawie przeniesienia lub odwołania proboszcza w poszczególnym przypadku).

⁹ Zespół proboszczów konsultorów ustanawia Rada kapłańska na prośbę biskupa diecezjalnego. Kan. 501 KPK określa czas trwania Rady kapłańskiej na 5 lat, to zostało uwzględnione na przykład w statusie Rady kapłańskiej diecezji Spiżskiej. Ponieważ zespół proboszczów konsultorów ustanawia Rada kapłańska, wydaje mi się, że jest to stosowne, aby i Zespół proboszczów konsultorów został ustanowiony na ograniczony okres 5 lat. A co dotyczy pożyteczności nadawania zadań na ściśle określony okres, wystarczy przytoczyć kanony KPK, które zalecają zmieniać członkostwo prawie w każdej na stale ustalonej radzie, która istnieje w diecezji: por. Rada kapłańska (kan. 501), Zespół konsultorów (kan. 502), Pastoralna rada diecezji (kan. 512 – jest ona powoływana na prośbę biskupa).

powinien sprawę przeniesienia lub odwołania proboszcza konsultować z dwoma proboszczami z Zespołu proboszczów konsultorów i że zachowanie lub niezachowanie tego obowiązku odnosi się do ważności dekretu przeniesienia lub odwołania proboszcza¹⁰. Dlatego celem uniknięcia ewentualnych nieporozumień potrzebne jest, by w dekrecie przeniesienia proboszcza przytoczyć pisemnie to, że przeniesienie lub odwołanie biskup diecezjalny konsultował z dwoma proboszczami z Zespołu proboszczów konsultorów¹¹.

VI. W JAKI SPOSÓB BISKUP DIECEZJALNY POWINIEN USTOSUNKOWAĆ SIĘ DO PRZEDSTAWIONEJ OPINII?

Biskup diecezjalny nie musi podzielać opinii, której udzielili mu dwaj proboszczowie konsultorzy względem przeniesienia albo odwołania proboszcza. Opinia dwóch proboszczów konsultorów jest dla biskupa diecezjalnego tylko radą, nie obowiązkiem¹².

*

Na koniec kilka uwag, które mogą przyczynić się do kompleksowego spojrzenia na istnienie i zadania Zespołu proboszczów konsultorów.

¹⁰ W kanonie 1742 KPK mówi się: *Episcopus rem discutiat...* („biskup niech o rzeczy dyskutuje”). Polskie tłumaczenie tekstu brzmi: „biskup omawia sprawę...”. Czyli nie mówi się, że biskup może, ale że biskup omawia sprawę, czyli powinien sprawę omawiać! Pisze o tym Zenon Grocholewski: „*Questa consultazione e' richiesta per la validita della rimozione*” (to omówienie decyduje o ważności aktu przeniesienia). Zob. s. 244. Gdy biskup diecezjalny wyda dekret o przeniesieniu albo odwołaniu proboszcza, a nie będzie przestrzegać przepisów KPK, przeciwko temu istnieje możliwość podania rekursu administracyjnego do Kongregacji dla kleru i przeciwko rozstrzygnięciu we wspomnianej Kongregacji istnieje możliwość odwołania się do Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej. O całkowitej problematyce rekursów administracyjnych pisze E. Labandeira (*Tratado de derecho administrativo canonico*, Pamplona 1993).

¹¹ Jednak biskup diecezjalny nie powinien w dekrecie odwołania albo przeniesienia podawać nazwisk proboszczów z zespołu, z którymi się konsultował. Gdyby jednak proboszcz wniósł rekurs, to w postępowaniu odwoławczym powinien mieć możliwość poznania nazwisk proboszczów konsultorów i prosić o ich zmianę z powodu uprzedzenia. Por. G r o c h o l e w s k i, *Trasferimento*, s. 225 (Autor zajmuje się wprost tematem, czy proboszcz może kwestionować wiarygodność proboszczów konsultorów).

¹² Por. tamże, s. 226.

Najpierw nie można przeoczyć faktu, iż kanony, które dotyczą Zespołu proboszczów konsultorów, nie znajdują się w księdze drugiej, ale w siódmej Kodeksu, która prowadzi rozprawę o procesach. Czy się nam to podoba czy nie, musimy się na tę instytucję powoływać w ramach procedury przenoszenia i odwoływania proboszczów, która może być dla biskupa diecezjalnego bardzo delikatną sprawą. Poprzez istnienie i działalność Zespołu proboszczów konsultorów Kościół pragnie zabezpieczyć w tym obszarze maksymalną obiektywność i uzasadnienie czynności przeniesienia lub odwołania proboszcza. Z tego punktu widzenia poszczególni biskupi nie powinni przeciwstawiać się powstaniu i działaniu Zespołu proboszczów konsultorów, a widzieć w nich swoich pomocników i doradców w sprawie przenoszenia i odwoływania proboszczów. Z drugiej strony KPK ściśle deklaruje ustabilizowanie urzędu proboszcza tak, że wymaga, by proboszcz był ustanowiony na czas nieokreślony. Dlatego jego przeniesienie albo odwołanie winno być zawsze podyktowane troską i spojrzeniem z punktu duchowego dobra wierzących w parafii i zgodne z przepisami prawa kanonicznego. Zbawienie bowiem dusz jest w Kościele najwyższym prawem (por. kan. 1752).

Niekiedy w Kościele zdarza się, że konkretny biskup diecezjalny nigdy nie był proboszczem, a więc trudno mu zrozumieć życie i problemy, jakimi żyją proboszczowie. Dlatego praca Zespołu proboszczów konsultorów ukazuje się jako pewna pomoc w wymiarze pastoralnych stosunków oraz troski o duchowe dobro wierzących.

IL GRUPPO DEI PARROCI CONSULTORI
(IL DISCORSO CAN. 1752 E CAN. 1750 CIC)

S o m m a r i o

Autore, vicario giudiziale della Diocesi di Spiš in Slovacchia e docente di diritto canonico nella Facoltà teologica dell'Università Comeniana – Istituto teologico di Spišské Podhradie, tratta esclusivamente attuali problemi riguardanti dell'istituto giuridico del Gruppo dei parroci consultori di cui i cann. 1740-1752 del Codice latino di Giovanni Paolo II. È da notare che la procedura della rimozione e del trasferimento dei parroci è particolarmente elaborata motivata dall'importanza attribuita alla stabilità dell'ufficio del parroco affermata nel codice latino (can. 522). Si tratta del Gruppo dei

parroci che il Consiglio presbiterale ha eletto stabilmente su proposta del Vescovo diocesano. Autore si propone risolvere alcuni problemi e incertezze al riguardo: definizione del Gruppo dei parroci consultori, proposta del Vescovo diocesano, obligatorietà, modo e importanza della consultazione.

Riassunto da p. Jan Duda